

# OBSAH

|                          |   |
|--------------------------|---|
| Metodická poznámka ..... | 9 |
|--------------------------|---|

## ZÁKLADY FILOSOFIE

|           |   |           |
|-----------|---|-----------|
| <b>I</b>  | <b>CO JE FILOSOFIE</b> .....                              | <b>11</b> |
| 1         | O filosofické otázce (místo úvodu) .....                  | 11        |
| 2         | Původ slova filosofie .....                               | 13        |
| 3         | Čím filosofie není .....                                  | 14        |
| 4         | Východisko a zdroje filosofování .....                    | 18        |
| 4.1       | Filosofie jako překročení světa každodennosti .....       | 18        |
| 4.2       | Údiv, pochybování, nejistota – tři zdroje filosofie ..... | 20        |
| 5         | Filosofie jako vidění světa v celku .....                 | 22        |
| 6         | Počátky filosofie .....                                   | 23        |
| 6.1       | Mýtus a filosofie .....                                   | 24        |
| 6.2       | Pravda mýtu a filosofická pravda .....                    | 25        |
| 6.3       | Řecká (západní) filosofie a orientální moudrost .....     | 26        |
| 7         | Dělení filosofie .....                                    | 27        |
| 8         | Hlavní filosofické disciplíny .....                       | 29        |
| 8.1       | Ontologie .....   | 29        |
| 8.2       | Gnoseologie .....   | 33        |
| 8.3       | Filosofická antropologie .....                            | 37        |
| 8.4       | Dějiny filosofie .....                                    | 38        |
| <b>II</b> | <b>DĚJINY FILOSOFIE</b> .....                             | <b>40</b> |
| 1         | Myšlení staré Indie a Číny .....                          | 40        |
| 1.1       | Indická filosofie, buddhismus a džinismus .....           | 40        |
| 1.1.1     | Indická filosofie .....                                   | 40        |
| 1.1.2     | Buddhistická filosofie .....                              | 42        |
| 1.1.3     | Džinismus .....   | 44        |
| 1.2       | Čínské myšlení .....                                      | 44        |
| 1.2.1     | „I-ťing“ („Kniha proměn“) .....                           | 45        |
| 1.2.2     | Konfucius .....   | 46        |
| 1.2.3     | Lao-c' a taoismus .....                                   | 47        |
| 1.3       | Na závěr .....  | 48        |
| 2         | Antická filosofie .....                                   | 48        |
| 2.1       | Předsókratovská filosofie .....                           | 48        |
| 2.1.1     | Mílétská škola .....                                      | 49        |
| 2.1.2     | Pýthagorás a jeho škola .....                             | 50        |
| 2.1.3     | Elejská škola .....                                       | 51        |
| 2.1.4     | Hérakleitos z Efesu .....                                 | 52        |



|          |  |           |
|----------|--|-----------|
| 2.1.5    | Antičtí atomisté .....   | 52        |
| 2.1.6    | Empedoklés a Anaxagorás .....                                      | 53        |
| 2.2      | Filosofie klasického období .....                                  | 53        |
| 2.2.1    | Sofisté .....  | 53        |
| 2.2.2    | Sókratés .....   | 54        |
| 2.2.3    | Platón .....   | 56        |
| 2.2.4    | Aristotelés .....  | 58        |
| 2.3      | Helénistická filosofie .....                                       | 60        |
| 2.3.1    | Filosofie Epikúrova .....  | 60        |
| 2.3.2    | Stoicismus .....   | 60        |
| 2.3.3    | Skepticismus .....   | 61        |
| 2.3.4    | Pokračovatelé Platónovi: gnóze .....                               | 62        |
| <b>3</b> | <b>Středověká filosofie</b> .....                                  | <b>64</b> |
| 3.1      | Počátky křesťanského filosofického myšlení –<br>– patristika ..... | 64        |
| 3.1.1    | Aurelius Augustinus .....  | 66        |
| 3.2      | Scholastika .....  | 67        |
| 3.2.1    | Raná scholastika .....   | 68        |
| 3.2.2    | Vrcholná scholastika (13. století) .....                           | 69        |
| 3.2.3    | Tomáš Akvinský .....   | 69        |
| 3.2.4    | Pozdní scholastika .....   | 71        |
| 3.3      | Středověká arabská a židovská filosofie .....                      | 71        |
| <b>4</b> | <b>Renesanční filosofie</b> .....                                  | <b>73</b> |
| 4.1      | Sociální myšlení renesance .....                                   | 74        |
| 4.2      | Renesanční „přírodní“ filosofie .....                              | 75        |
| 4.2.1    | Mikuláš Kusánský .....   | 75        |
| 4.2.2    | Hermetická filosofie .....   | 75        |
| 4.2.3    | Giordano Bruno, Johannes Kepler a Galileo Galilei .....            | 76        |
| 4.3      | Francis Bacon a Thomas Hobbes .....                                | 77        |
| <b>5</b> | <b>Novověká filosofie do 19. století (včetně Hegela)</b> .....     | <b>78</b> |
| 5.1      | Velké porenasanční filosofické systémy .....                       | 79        |
| 5.1.1    | René Descartes .....   | 79        |
| 5.1.2    | Descartovi současníci, pokračovatelé a kritici .....               | 80        |
| 5.1.3    | Baruch Spinoza .....   | 81        |
| 5.1.4    | Gottfried Wilhelm Leibniz .....                                    | 82        |
| 5.2      | Anglický empirismus (filosofie zkušenosti) .....                   | 82        |
| 5.3      | Francouzské osvícenství .....                                      | 84        |
| 5.4      | Německá filosofie od Kanta do Hegela .....                         | 87        |
| 5.4.1    | Immanuel Kant .....  | 87        |
| 5.4.2    | Německá romantika .....  | 88        |
| 5.4.3    | Georg Wilhelm Friedrich Hegel .....                                | 90        |
| <b>6</b> | <b>Filosofie 19. a 20. století</b> .....                           | <b>92</b> |
| 6.1      | Filosofie druhé poloviny 19. století .....                         | 93        |
| 6.1.1    | Pozitivismus .....   | 93        |
| 6.1.2    | Ludwig Feuerbach .....   | 93        |



|                                |   |            |
|--------------------------------|---|------------|
| 6.1.3                          | Karel Marx a marxismus .....                              | 94         |
| 6.1.4                          | Iracionalismus .....                                      | 95         |
| 6.2                            | Filosofie 20. století .....                               | 97         |
| 6.2.1                          | Filosofie života Henri Bergsona a dalších myslitelů ..... | 97         |
| 6.2.2                          | Pragmatismus .....  | 98         |
| 6.2.3                          | Fenomenologie Edmunda Husserla .....                      | 99         |
| 6.2.4                          | Tomáš Garrigue Masaryk .....                              | 101        |
| 6.2.5                          | Filosofie bytí Martina Heideggera .....                   | 102        |
| 6.2.6                          | Jan Patočka .....   | 104        |
| 6.2.7                          | Existencialismus .....                                    | 104        |
| 6.2.8                          | Neomarxismus .....  | 106        |
| 6.2.9                          | Křesťansky orientovaná filosofie .....                    | 106        |
| 6.2.10                         | Novopozitivismus a kritický racionalismus .....           | 108        |
| 6.2.11                         | Hermeneutika .....  | 110        |
| <b>7</b>                       | <b>Filosofie postmoderní</b> .....                        | <b>111</b> |
| 7.1                            | Strukturalismus .....                                     | 112        |
| 7.2                            | Michel Foucault .....                                     | 112        |
| 7.3                            | Jacques Derrida .....                                     | 113        |
| 7.4                            | Jean-François Lyotard .....                               | 113        |
| 7.5                            | Na závěr .....  | 114        |
| <b>III</b>                     | <b>PROMĚNY VĚDY JAKO PROMĚNY KULTURY</b>                  |            |
|                                | (filosofie vědy) .....                                    | 117        |
| <b>1</b>                       | <b>Věda v našem životě</b> .....                          | <b>117</b> |
| <b>2</b>                       | <b>Filosofie vědy</b> .....                               | <b>118</b> |
| <b>3</b>                       | <b>Paradigma vědy</b> .....                               | <b>119</b> |
| <b>4</b>                       | <b>Věda v kulturních epochách</b> .....                   | <b>120</b> |
| <b>5</b>                       | <b>Proměny současné vědy a její nové paradigma</b> .....  | <b>121</b> |
| <b>6</b>                       | <b>Etika vědy</b> .....                                   | <b>124</b> |
| <b>Z Á K L A D Y E T I K Y</b> |   |            |
| <b>1</b>                       | <b>Otázky teoretické a individuální etiky</b> .....       | <b>125</b> |
| 1.1                            | Co je etika .....   | 125        |
| 1.2                            | Proč etika .....  | 126        |
| 1.3                            | Kořeny naší etiky .....                                   | 127        |
| 1.3.1                          | Antická etika ctnosti .....                               | 127        |
| 1.3.2                          | Křesťanská etika .....                                    | 128        |
| 1.4                            | Typy moderní etiky .....                                  | 129        |
| 1.4.1                          | Utilitarismus a pragmatismus .....                        | 129        |
| 1.4.2                          | Etiky autonomie .....                                     | 129        |
| 1.4.3                          | Etika odpovědnosti .....                                  | 130        |
| 1.5                            | Některé základní etické kategorie .....                   | 131        |
| 1.5.1                          | Odkud zlo .....   | 131        |
| 1.5.2                          | Svoboda a mravní jednání .....                            | 132        |
| 1.5.3                          | Svědění .....   | 133        |

|          |   |            |
|----------|---|------------|
| 1.5.4    | Mravní zákon .....                              | 135        |
| 1.5.5    | Lidská důstojnost a základní lidská práva ..... | 136        |
| <b>2</b> | <b>Otázky praktické a sociální etiky .....</b>  | <b>137</b> |
| 2.1      | Smysl života .....                              | 137        |
| 2.2      | Přátelství a láska .....                        | 138        |
| 2.3      | Manželství a rodina .....                       | 139        |
| 2.4      | Etika v lidských vztazích .....                 | 140        |
| 2.5      | Etika a ekologie .....                          | 141        |
| 2.6      | Etika a ekonomika .....                         | 142        |
| 2.7      | Etika a politika .....                          | 144        |
| 2.8      | Mír a mezinárodní vztahy .....                  | 145        |
| 2.9      | Problémy drogové závislosti .....               | 146        |
| 2.10     | Etika v kritických fázích života .....          | 147        |
|          | Základní a doporučená literatura .....          | 149        |